

2016 októberi mérnök évfordulók, emlénapok

1. – 130 éve született Guóth Emil mérnök

Nagymaroson született Guóth Emil (1886-1957) mérnök. Az I. világháború után a Háromszögelő Hivatalhoz került. 1921-től az országos felsőrendű színtezésnél dolgozott. Jelentős érdeme, hogy a magyar országos felsőrendű színtezési hálózat pontosság és megbízhatóság dolgában világviszonylatban a legelsők közé tartozik.

1. – 180 éve született Hieronymi Károly mérnök

Budán született Hieronymi Károly (1836-1911), mérnök, politikus, a századvég vasút- és víziút-fejlesztési programjainak kimunkálója. A kiegyezés után a Közmunka- és Közlekedési Minisztériumban dolgozott, 1874-től államtitkárként intézte a folyószabályozás, az ármentesítés, az út- és vasútépítés ügyeit. 1882-ben a magyar-osztrák államvasutak vezérigazgatója lett. Nevéhez fűződik a Fővárosi Vízművek megszervezése.

6. – 110 éve született Rosta Ferenc mérnök

Sopronban született Rosta Ferenc (1906-1986) bányamérnök. Mérnöki oklevelét Sopronban szerezte a műegyetem bányamérnöki karán (1939). Az egyetemi geodéziai és bányamérési tanszékén eltöltött gyakornoki évek után 1930-ban kezdte meg négy évtizedes olajbányászati munkásságát a Magyar-Amerikai Olajipari Rt. (MAORT) szeizmikus kutatási csoportjánál. Eredményes fűrómérnöki munkát végzett Lovászában, az erdélyi Erdőszentgyörgyön, majd Csokonyavisontán, Lábodon és a Hahót-edericsi gázmező feltárásán. Nevéhez fűződik a hazai kitörésgátlók, a fűrható bélésű csővezeték és a pakkeres bélésű csővezeték kifejlesztése. 1961-től a Nagyalföldi Kőolaj- és Földgáztermelő Vállalatnál kútjavító üzemet szervezett. 1967-ben a Bauxitkutató Vállalat üzemvezetője lett, és a vízszintsüllyesztéshez telepített nagy átmérőjű vízmentesítő aknák fűrésát irányította.

7. – 150 éve született Dorner Gyula mérnök

Alsószölnökön született Dorner Gyula (1866-1941) folyó-szabályozási mérnök. A Rába-szabályozási Társulat alkalmazásában tevékenykedett. Szakirodalmi munkásságában a geodézia mellett a birtokpolitikával is foglalkozott.

8. – 90 éve született Kanizsai József mérnök

Tótszerdahelyen született Kanizsai József (1926-2002) mérnök. Nevéhez kapcsolódik a Bakonyi Bauxitbánya Vállalat nagyvállalattá való szervezése, amit hazai és nemzetközi elismerést is kiváltó műszaki megoldás is megalapozott. Ebben az időszakban kiemelkedő és korát is megelőző volt az általa kidolgozott és alkalmazott élőmunka hatékonysági program. A nagyvállalat létrehozásához és működtetéséhez szükséges létszám, szakmai és kulturális fejlesztését összekapcsolta a tapolcai lakásállomány, intézményi-infrastruktúra szerkezetének magasabb szintre való emelésével.

9. - Postai világnap

1874-ben e napon alapították az Egyetemes Postaegyesületet, amely a nemzetközi postaszolgálat

összehangolása, fejlesztése érdekében jött létre. Az alapítók között volt hazánk is. 1948-tól az ENSZ szakosított intézménye, jelenleg több mint 160 tagja van. E napon, a posta világnapján ünneplik a postások a szervezetük megalakulását.

14. – Szabványosítási világnap

Annak emlékére, hogy a genfi székhelyű Nemzetközi Szabványügyi Szervezet (ISO) 1946. október 14-én alakult. Az ISO és a világnap célja, az országok műszaki elszigeteltségének megszüntetése, a közös szabványok elkészítése és azok alkalmazásának népszerűsítése.

14. – 170 éve született Schickedanz Albert építész

Bialán született Schickedanz Albert (1846-1915) építész, festő és iparművész, akinek tervei alapján létesült Pesten a Hősök tere. A tér három elemét - a Szépművészeti Múzeumot, a Múcsarnokot és a kettőt mintegy összekötő Millenáris Emlékművet - Schickedanz Albert tervezte (a két múzeumot, Herzog Fülög Ferencsel közösen).

15. – 120 éve született Marchhart József mérnök

Debrecenben született Marchhart József (1896-1964) mérnök. Gyakorlati működését az Alsó- szabolcsi Tiszai Ármentesítő Társulatnál kezdte, előbb mint gátfelügyelő, majd gépészmérnöki diplomájának megszerzése (1933) után mint szakaszmérnök. Korszerűsítette a társulat ármentesítő műveit és fejlesztette belvízlevezető hálózatát. Utóbb részt vett a tiszalöki öntözőrendszer tervezésében is. 1956-tól 1960-ig a Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság műszaki vezetője volt.

18. – 100 éve született Simonyi Károly mérnök

Egyházásfalun született Simonyi Károly (1916-2001) Kossuth-, és Állami díjas mérnök, fizikus, a villamosságtan nemzetközi hírű tudósa, akadémikus, kiemelkedő egyetemi tanár és fizikatörténész. 1948-ban a Soproni Egyetem Elektrotechnika tanszékére került, ahol a megépítette az első magyar magfizikai részecskegyorsítót. 1952-től alapítója és vezetője volt a BME elméleti villamosságtan tanszékének és a KFKI atomfizikai osztályának. A KFKI-ban párhuzamosan folyt a részecskegyorsító építése és az elméleti felkészülés az atomfizikai kutatásokra. Simonyi a fúziós energiatermelés lehetőségeit és korlátait vizsgálta. Később a KFKI egyik igazgató-helyettese lett. 1956-ban megválasztották a KFKI forradalmi bizottsága elnökének. A forradalom alatt az intézményben nem történt rendbontás. A forradalom után megindult ellene a harc. 1957 végén elbúcsúzott a KFKI-tól, majd a BME Elméleti villamosságtan tanszékének tanszékvezetői posztjáról is távozni kényszerült. Beosztott egyetemi tanárként folytatta a tanítást. Ez tette lehetővé egy előadássorozat során körvonalazódó, legismertebb könyvének, *A fizika kultúrtörténetének* a megírását. Mindig szót emelt a természettudományos és a humán kultúra szétválasztása ellen. Munkásságát 1998-ban a Magyar Nemzeti Örökség részévé nyilvánították.

26. – 150 éve született Kenessey Béla mérnök

Iváncsán született Kenessey Béla (1866-1936) vízépítő mérnök, szakíró, aki diplomája megszerzése (1899.) után különböző kultúrmérnöki hivataloknál működött, legutóbb az Országos Vízépítési Igazgatóságnál. Hosszú ideig szerkesztette a *Vízügyi Közlemények*-et, valamint a *Köztelek* folyóirat

rendszeres munkatársa volt. Maradandó értékűek vízrajzi, vízgazdálkodási és vízjogi tanulmányai. A lefolyási tényezőt ma is a Kenessey-féle táblázatok alapján számítják ki.

29. – 125 éve született Mazalán Pál mérnök

Iglón született Mazalán Pál (1891-1959) bányamérnök, geofizikus, hidrogeológus. Számos ivó- és ipari-vízutat létesített, 1932-ben pedig megteremtette a hazai mélyfűró-ipar munkaeszközei gyártásának alapjait, a „Mazalán Pál Mélyfűrási Vállalata és Gépgyára” elnevezésű vállalattal. Intenzíven kapcsolódott be a hazai nyersanyagok és az ivóvíz feltárási munkálataiba. 1938-tól mint meghívott, később mint rendes előadó a Mérnöki és Építészmérnöki Karon, a geológia tanszék keretében „A mélyfűrésű kutak építése” tanszék oktatója lett, haláláig. A második világháború alatt olyannyira kibővíti gyára profilját, hogy a már kifejlődött, hazai olajkutató és -termelő ipar eszközeinek javarészét az ő gyára állítja elő. Az államosítás után tulajdon üzemében, új néven a Mélyfűró Berendezések Gyárában, mint szakértő dolgozik 1949 közepéig, ahonnan a Bányászati Kutató Intézetbe kerül. Rendkívül tevékeny tagja volt a különböző szakmai-tudományos egyesületeknek, az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesületnek, a Magyar Hidrológiai Társaságnak és a Magyar Földtani Társulatnak.

29. – 80 éve született Mészáros József mérnök

Kunágótán született Mészáros József (1936-1985) geológusmérnök. Részt vett a hazai kőszénkutatás fejlesztési elképzeléseinek kidolgozásában és a felső-kréta barnakőszén előkutatásban. 1981-től kizárólag tektonikával foglalkozott. Tevékenysége főleg a Bakony szerkezetének és ásványi nyersanyagainak kutatására terjedt ki. Szoros kapcsolatot fedezett fel a szerkezetfejlődés és a nyersanyag-akkumuláció között. A vízszintes elmozdulások rendszerének felismerése és jelentősége, valamint a Kárpát-medence ollós bezáródási övére vonatkozó elmélete jelentősen befolyásolta a hazai tektonikai szintézist.

Felhasznált irodalom:

- Évfordulóink a műszaki és természettudományokban 1994. és 1999. – MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága
- História – Tudósnaplár - Természettudósokhoz kapcsolódó évfordulók - <http://tudosnaplar.kfki.hu/historia/>
- Mérnökök évfordulói 2016-ban – Magyar Mérnöki Kamara (www.mmk.hu) Történeti Bizottsága
- Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig – 1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK
- Magyar Életrajzi Lexikon – 1967. – Akadémiai Kiadó
- Egyéb életrajzi források

Készítette: Sipos László